

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorum Concionatorumque Instruktionen

Borromeo, Carlo

Coloniae, 1587

VD16 B 6753

De scientia concionatoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51263)

solida, veraque constantia, digna martyribus.

Neque sanè solùm his Chrystomi monitis se conformabit; sed disciplinam imitabitur aliorum duorũ etiam Græcorum patrum, qui & sanctitatis, & doctrinæ laude celebrantur, Basilij, & Gregorij Nazianzeni.

Hic in libro primo, quem de theologia elucubratus est, ille in epistola, quam de vitæ solitudine ad eum ipsum scripsit, aliquando docet, qualem eum esse oporteat, qui concionatoris officium, & personam sustinet.

At verò vitæ perfectæ, quam optimus quisque concionator instituat, genus potissimum sequetur ad præscriptum Gregorij Magni Pontificis: qui cùm sæpè concionatorem informat, tum verò, & in libro Pastoralis, & in Moralibus, præsertim libro xxx. cap. xxj. & libro vj. cap. xxv. alijsque præterea locis, quibus perspicuum fit, qui verbi diuini ministerium suscipit, talem se esse debere, qualem se fuisse, S. Paulus Apostolus ostendit in his verbis: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.

De scientia concionatoris.

IAM verò concionator, antequam prædicationis officium aggrediatur, in om-

nis sacræ, ecclesiasticæq; doctrinæ studijs, vt maximè potest, versari debet; præsertim si adhuc nullum docendi munus vnquam gessit.

Habebit omnes Theologiæ notos, & tractatos locos. Traditionum Apostolicarum Ecclesiasticarumque notitiam tenere studebit.

In quibus
conciona-
torè versa-
rum esse
oporteat.

In sanctorum Patrum scriptis, atque sermonibus peritè versatus erit.

Sanctionum item, spiritualiumque interpretationum vsu litteratè peritus erit.

Nec verò ignorabit, sacros Ecclesiæ ritus, qui in sacramentis, in diuinorum officiorum cultu, in tota denique Ecclesiastica ratione instituti sunt: eorumque mysteria, & significationes, quibus explicandis mentes fidelium accendantur ad pietatis studium.

Cognoscet item rerum in Ecclesia sancta gestarum, ac memoriæ veteris, & antiquitatis ecclesiasticæ ordinem: maximè autem sanctorum patrum historiam, summorumque Pontificum, & Episcoporum, quorum sanctitas præclarè eluxit, vitas.

Tenebit præterea aliquam veterum canonum scientiam, summorumque Pontificum descripta iura, atque instituta, & conciliorum decreta.

Theologiæ illius, quæ tota in spiritalis
vitæ

vitæ institutis tradendis, quæque in purgandis affectibus, in reformationeque interiori versatur, atque ob eam causam mystica, aut therapeutica vocatur, præcepta, atque exercitationes bene norit.

Sanctarum meditationum, orationisq; mentalis usum, ac peritiam habebit, ut alios ad cælestium contemplationum studium erudire concionando possit.

Casuum consciëntiæ doctrina instructus erit.

Morum, & virtutum Christianarum locos, non solum ordine collectos, sed rectè notos habebit.

Locos item omnes sibi comparabit, quibus auditorum animi commoueri, atque excitari solent ad Dei amorem, ad cælestis patrię desiderium, ad pœnitentiam, ad scelerum detestationem, ad virtutum studiũ, ad metum diuini iudicij, ad spem misericordiæ, ad misericordiam, charitatemque erga proximum, & ad ceteras præterea affectiones, quæ ad cælum excitatę, Christianas virtutes pariunt.

Locos etiam illos tenebit, qui sæpissimè usu veniunt, utpote de diuitiarum & honorum despicientia, de condonandis iniuriis de rebus aduersis, constanti Christianoq; animo ferendis, de immoderatis sumptibus, alijsque morum erroribus eripiendis.

Copiosa

Copiosa quasi supellectile instructus erit doctrinarum, quibus aliquando vtetur, cū opus erit, tum ad coarguēdam impiorum hominum audaciam, qui, de fide Catholica malè sentientes, Ecclesiæ veritatem oppugnant; tum ad Ecclesiæ dogmata, rectè pieque commonstranda, tum verò ad alia multa eius generis.

Præcepta etiam rectè intelliget officiorum, quæ magistratum, quæ ciuium, quæ seniorum, quæ adolefcētum, quæ viri, quæ vxoris, quæ parentum, quæ liberorū, quæ dominorum, quæ seruorum, quæ denique præcipua singulorum: vt, si quando vīu venerit, de illis ex præscripto diuinarum litterarum, sanctorumque Patrum quàm optimè concionetur.

Illud denique non parū expediet, si cōcionator etiam Græcè & Hebraicè nosse studebit: nam harum linguarum peritia cū ad alia multa utilis est, tum maximè & ad eliciendos ex eadem scriptura plures Catholicos sensus, & ad explicandas illas sacrarum litterarum voces, ac dictiones, quæ magnam vim, magnamque emphasim habent.

Vim, & copiam habebit similitudinum, quæ ab agricultura, vinea, semente, Sole, Luna, alijsque rebus ducuntur, quæ sub sensum cadunt, atque intelligentiam, præsertim

sertim eorum, etiam rudium, ad quos concio habetur.

Agricolis porrò si concionabitur, plurimum ad rem proderunt similitudines, ab agro, vinea, frumento, vitibus, lino, canabibus, arboribus, stirpibus, alijsque agriculturæ partibus ductæ: itidem eueniet, si alterius conditionis auditoribus aptè illas ita accommodabit, vt eorum ordo postulabit qui sanè quidem, cum ad certam quandam statum sui cognitionem, doctrinamque naturam ducantur; tum certè facilius multo trahuntur, si vel à vitæ, vel ab artis, vel ab alterius rei, quam profitentur, genere documenta sumuntur.

Multiplicem etiam, variamque copiam argumentorum colliget, quæ propriè, ac rectè accommodetur. Sunt urbani, & rustici; sunt nobiles, & ignobiles: sunt magistratus, & priuati: sunt docti, rursusque imperita multitudo.

Pro audientium igitur genere locos doctrinarum, ex quibus concionem cõficiet, non modò distinctos, sed optimè explicatos habebit.

Atque in hoc quidem multiplici genere concionator videbit, ne, quæcumque, vt sanctus Gregorius scitè monet, legerit, aut scientia comprehenderit, omnia enunciet, atque effundat: sed delectum habebit, ita

vt

vt documenta, alia exponat, alia tacita relinquat, prout locus, ordo, cōditioque auditorum deposcit.

Sicut autem rerum, quæ supra mox commemoratæ sunt, quarumq; prior cura esse debet, scientiam tenere concionatorem oportet: ita etiam sibi parare necesse habet bene concionandi modum.

Rectū concionandi modum concionator sciat.

Ex præceptis igitur rhetoricæ ecclesiasticæ locos discet, vnde concionis exordium, quando eo vtendum esse iudicauerit, recte ducat, vt ab vitiosis exordiis lōgè refugiat.

Disponendę cōcionis modū intelliget.

Dilucidè, distincteque rei enarrandę rationem percipiet.

Bene pronunciandi, decoreque agendi vsum tenebit.

Verborum pondera, vimque ita habebit, vt audientium animos penetret.

Quare priusquam concionandi munus aggrediatur, vires suas bene cognitas habebit: vt nec materiam, quæ ingenij sui viribus præstet, nec formam dicendi sumat, ad quam appositus nullo modo videatur.

Ad quam sanè rem multum adiumenti hoc affert, si amicum, aut alium adhibebit, præsertim concionandi vfu peritum, qui semel, iterum, atque adeò sæpius publicè concionantem audiat: qui que non ambiciose corrigat, sed liberè, priuatim, remotisque

tisq̄ue arbitris moneat , si quid in aliqua parte erratum sit.

Ad imitandum etiam sibi constituet aliquem, prædicandi laude florentem.

Quo in genere illud accuratè cauebit, vt ne, quod plerique faciunt, leuia quædam, ac sæpè etiam vitiosa imitetur, sed illa tantum, quæ sapientum iudicio, præclara, atque egregia in eo potissimùm cernuntur.

Verùm enim uerò sicut diligentissimè videre debet, quem è concionatoribus, qui nunc sunt, aut certè superioribus tēporibus extiterunt, ad imitationem deligat: ita maximè sibi veteres patres proponat, quorum in dicendo virtutes sequatur, Gregorij Magni, & Chrysofomi disciplinæ mo-

Concionator, quomodo veteres patres in concionando imitari, debeat.

ralis copiam, Leonis Magni, & Basilij grauitatem, Nazianzeni vim, Nysseni subtilitatem, Augustini acumen, Ambrosij temperatum dicendi genus, Bernardi dulcè, deuotamq̄ue orationem, atque omnino admirabilem, & diuinam eloquentiã sanctissimi Pauli Apostoli : cui vni omnia quæ summi sunt cōcionatoris, atq; ad eò oratoris, multis præclaris exēplis tribuūt doctissimi patres, Augustinus, & Chrysofomus.

In concione autem, quam habiturus est illud sibi potissimum proponet, in quo omnes neruos, roburq̄ue industriæ suæ adhibeat, & in quo munus suum versari cognos-

cognos-

cognoscat, vt auditorum scilicet animos commoueat: cùm præsertim peccent homines, non tam quia verum ignorent, quàm quod malè affecti sint.

Dabit igitur operam, vt, quemadmodum per singula corporis membra sanguis diffunditur, ita in omnibus cõcionis suæ partibus, quædam insint, quæ ad commouendum valeant.

Quare locos omnes optimè percipit sanctarum affectionum, quæ mox supra commemoratæ sunt.

Postea verò quàm ijs doctrinarum ornamentis, Deo bene iuuante, instructus, ad prædicationis functionem accesserit: hæc, quæ sequuntur, omnino curabit, atque exequetur.

DE PRÆPARATIONE

quam concionator vniuersè generatimque adhibebit ad concionandi munus salutariter exequendum.

QVò studiosiùs, atque adeò religiosiùs concionator muneris præstantissimi, quod sanctè & suscipere & gerere debet, partes exequatur, illius in primis dignitatem, auctoritatemque attentè cogitabit.

Qua